

ANGLIAI IMPRESSZIÓK

Február 14-e Budapest, Vörösmarty tér, gyorsjárat a Ferihegyi reptérre. A busz ablakán bever az eső, előrejelezve a ködös Albiont. Repülőtér. Érzékeny bucsuzás. Sokatmondó pillantások. Vámvizsgálat. "Kérem, igyekezzenek, a gép Londonba öt perc múlva indul". "Külföldi valutája van?" "Természetesen. Nincs." Átvilágítják a csomagomat. Az érzékeny műszer fémet jelez. Mi van a táskájában ezen az oldalon? Az esernyőm nyele. A műszer a táska másik felén is berezonál. És itt? Biztosan az esernyőm vége. A csomagokra ráragasztják a London címkét, a TU 154 két óra múlva landol a Heathrown. Mikor az EIC /Educational Interchange Council/ képviselője, egy tojásfejű gentleman ékes angolsággal köszönt bennünket, megkönnyebbülünk: nem térítették el a gépet. A busz Maida Vale-re, a Hotel Viennába szállítja a kb. 20 fős magyar egyetemista csoportot. Éjszaka előkerül az ajándéknak szánt kecskeméti barackpálinka, ami nemcsak melegít, de még fütyül is. A standard zabpelyhes tejleves, piritós kenyér és ham-and-eggs némileg kárpótol reggel. Megkapjuk a huszonöt fontnyi ösztöndíjat, ami tulajdonképpen ahhoz sok, hogy magunkra költjük, ahhoz viszont kevés, hogy a barátainknak is bevásároljunk belőle.

Az első napok IBUSZ-utazásra emlékeztetnek. Zöld városnéző busz, rokonszenves, jól képzett idegenvezető. A város egészen fantasztikus, modern Babylon képét nyújtja piros emeletes buszaival, tarkán hömpölygő emberáradatával, lovecraft-shopjaival, cukorsüveg-sapkás rendőreivel. A Piccadily körtéren kihívóan vetekednek egymással a Coca-Cola, Cinzano, Max Factor

hirdetések, szenvtelenül bekebelezve az alattuk elhaladó ember-tárgyakat. A Trafalgar tér szelíd galambjai békésen eszegetik a szökőkutak körül a turisták öntetszelgő morzsáit, s közben büszkén tekintgetnek a nagy admirális, Nelson szobrára.

Ezalatt a "Tinta utcában", a Fleet Streeten elegáns ujságírók, szerkesztők ezrei haladnak sietősen a Daily Telegraph, a Morning Post házaiba. A Regent Street áruházaiban, üzleteiben sem stagnál a forgalom. A szolgáltató házak, amelyek zárva vannak, elfelejtik figyelmeztetni a lakosságot, az albérletben lakó egyetemista kénytelen, az egy sarokkal arrább levő patyolatba vinni ingét.

A magyar egyetemisták a városnézésen kívül egyetemre is járnak, s ha sikerül kihagyni egy-két unalmasnak ígérkező előadást, a British Muzeumban meglátogatják - ha mást nem is - legalább az Elgin-márványok termeit, a szíriai, egyiptomi, asszir termeket és a Ninivei karzatot. A Courtauld galéria az egyetemi menzával átellenben, a Woburn Square-en van, ahol Van Gogh "bököttött fülű" Önarcképe, Gauguin "Never More"-ja tartja fogva az embert. De sajnos nincs idő sokáig maradni, a vacsora és egy kocsmában elfogyasztott félpint sör után a Shaftesbury Avenue-ra, a Palace Theatre-be rohanunk, ahol a Jesus Christ Superstar népszerű rock-opera vár.

Másnap Stratfordba megyünk, hogy megnézzük a látogatók számára muzeummá alakított Shakespeare-szüülőházat. Büszkén fedezzük fel a tanulmányainkból jól ismert Shakespeare forrásmunkákat, idézeteket, s kicsit elfogultan sétálunk a csodálatos kertben, melynek egykori virágai oly gyakran szerepelnek Shakespeare darabjaiban.

Anne Hathaway házától nem messze, az Avon partján található a Parish Church, az angol egyházi építészeti stílus egyik remeke, és Shakespeare halotti maradványának szentélye.

Mi azonban nem temettük el itt a nagy géniuszt, elmentünk az Old Vic-be, hogy Peter Hall rendezésében megnézzük az ujratalálkozások és bucsuzások ünnepélyes rituáléját, a Vihart. A koncepciójában kicsit eklektikus színrevitel zavarbaejtő érdekességekkel lepte meg a közönséget. Prospero alakja John Gielgud deklamáló szövegmondása miatt kissé elhalványult, s Irving Wardle-ot, a jónevű angol kritikus cikket idézve: "Denis Quilley Caliban szerepében az előadás legeredetibb alakítását nyújtja. Maszkja kétarcu: egyfelől az undorító, görvélykóros szörny, akinek Prospero látja, másfelől a nemes vadság megtestesítője: és Mr. Quilley játékában törekszik arra, hogy az első stádiumból áttörje a falat a második javára." Maszk-elemek, barokk újdonságok, középkori tánc és indiai pop elegyét láthattuk a kitűnő rendezésben.

Színházélményeinkből, pontosabban a színészi alakítások közül nem annyira Ingrid Bergman S. Maugham: The Constant Wife című darabjában, mint inkább Vanessa Redgrave játékát emelném ki Noel Coward: Design for Living-jében.

Az angol színházba egy kis szerencse folytán teoretikus szinten is bepillantást kaptam. Egy hetet töltöttem a Roehampton Lane-i College of Education-ben, ahol a dráma szekció szemináriumain, előadásain vettem részt.

Beckett szeminárium. Godot-ra várunk. A hallgatók egy szemétláda körül törökülésben időnként cigarettacsikkeket céloznak a kukába. Stílusos környezet. Amielőtt a darabot elemezni kezdenék, közös felolvasásra kerül sor, mivel csak ketten olvasták el az órára.

Úgyes megoldás, még szerencse, hogy a darab rövid, így a kétórás szemináriumból erre is futja. Jóleső érzéssel nyugtázom, hogy nálunk a tanárok nem viseltetnek ilyen toleranciával a hallgatók készületlensége iránt, s jobban szeretik a szeminárium második részét a műről írott kritikai munkák elemzésével tölteni. Hát erre az angoloknál nem kerül sor, pedig a többemeletes könyvárúházak óriási választéka áll rendelkezésre, melyből a külföldiek bizonyára szívesen vásárolnának, ha nem adnák olyan borsos áron.

Az utolsó egy fontomból /kb. 60 kemény magyar forint ára/ inkább egy west-endi moziba megyek. Remélem, a Clock-Work Orange című film az "If" kitűnő főszereplőjével, Malcolm McDowelllel a címszerepben hamarosan nálunk is bemutatásra kerül, még ha a greenwichi időszámítás szerint, egy kicsivel később is.

Madaras Zsuzsanna

- . -

Aki még pár héttel ezelőtt Londonba érkezett, első pillantásra tapasztalhatta a válság külső jeleit. Az utcák félsötétbe burkolóztak, a kirakatok kivilágítatlanul álltak, s még a különben fényáradatával kápráztató Piccadily, a Soho is elvesztette éjszakai varázsát. Az üzletek ajtóin a felirat: "Open as usual" - Nyitva, mint mindig.

Az egyébként türelmes angolok sokat emlegették a gyorsan emelkedő drágaságot. Az ujságok címoldalain hetekig a választás híreit találtuk, s a közömbös beszélgetések is mind a választás, a politika körül kulmi-

náltak.

Február 28-án milliók nézték a TV-állomások egész éjszaka sugárzott műsorát. Figyelték a választási események apró részleteit, várták a szinte biztosra vett végeredményt. A beszélgetésekből azonban kiderült: a fanatikus párthiveket leszámítva senki nem volt, aki komoly jelentőséget tulajdonított volna az eredményeknek, aki a helycseréből messzemenő következtetéseket levonva, lényeges változásra számított volna. A komolyan gondolkodó fiatalok a liberálisok jelszavait hangoztatva már el-elejtettek egy-egy megjegyzést, mely a problémák mélyebb gyökerére vonatkozott.

A programok zsufoltsága ellenére azért jutott időnk a számunkra talán legfontosabbra is - sokat beszélgettünk főiskolásokkal, tanárokkal. Az udvarias kérdésekből azonnal kiderült valami: nagyfoku tájékozatlanság, amely az angol átlagember "keletre" vonatkozó ismereteit jellemzi.

Ma sem ritkák az egészen vad elképzelések a "vasfüggönyön túli" világról. Ezt időről időre megerősíti egy-egy kampány. Nem kell messzire menni. Elég, ha utalunk a könyvesboltok kirakatában azonnal szembe-tűnő Szolzszenyicin-örületre és az ezt fokozni akaró "magyarázatra".

De megdöbbentő igazolása volt ennek az a Szolzszenyicin szeminárium is, ahol történelmi és irodalmi szempontból mutattak rá "azokra a borzalmakra, melyekhez a szocializmus vezet".

Az ajánlott olvasmányok egyoldalú irányítottsága, a kiindulási tételek is megdöbbentő tájékozatlanságra vagy inkább rosszakaratra vallottak.

Persze ez nem teljesen általános. A szeminárium után kiderült, hogy a hallgatóság egy jó része nem vett mindent készpénznek, és sokukban felmerült

az igazi megismerés vágya is. Ez azért nem könnyű dolog, akkor különösen nem, amikor mi hívtuk fel először a figyelmet a tematikába pontosan beillő Tőke elolvasására.

Résztvettünk más, főleg irodalmi szemináriumokon is. Büszkén mondhatjuk, hogy nem kellett szégyenkeznünk. Erre jó példa az a metafizikusokról tartott foglalkozás, mikor egy John Donne szonett elemzése után a döbbenet hallgató szemináriumvezető gratulált a három magyar össz munkájához, és a főiskolás hallgatók csak azt kérdezgették: "Ezt honnan tudjátok?"

Persze ez így túl egyoldalú lenne. Sok olyan, elsősorban nyelvoktatással, neveléssel kapcsolatos előadáson, foglalkozáson vettünk részt, ahol tanulságos tapasztalatokat szerezhettünk.

Összegezve, a talán esetlegesen kiragadott benyomásokat: Sokmindent megtanultunk Nagy-Britanniáról. Hasznos és érdekes volt megismerni ezt a tőlünk életvitelben, gondolkodásban oly távoleső országot. Egy fontos feladatot azért szinte mindannyian éreztünk: jó lenne, ha a mi életünk, a mi eredményeink jobban és igazán ismertté válnának a világon, így a "ködös Albionban" is.

Ezt már sokan várják tőlünk. Ez a munka pedig nem kis részben ránk hárul. Ránk, a most felnövő szocialista értelmiségre.

Papp István